

נוי כתב את התנ"ך?

מתוך הספר הפולני "במעגל ספרי הקדש" מאת רומן ברנשטטר (הוצאת אינסטיטוט וידוונצי פקס, 1977, ורשה, עמ' 22—24):

בשעת טיול בגן עירוני, אחד מטיולנו בבוקר קיץ מסוים, סיפר לי סבי סיפור נוסף מתוך הברית הישנה — נדמה לי, היו אלה קורות יוסף ואחיו — וכאשר סיים, הוסיף ואמר:

— בבית אראה לך את התנ"ך, שבו כתוב כל מה שסיפרתי לך עד כה. אז לא ידעתי אל נכון, מהו בעצם תנ"ך, אבל הייתי סמוך ובטוח, שאם זה הספר הגדול והחכם שבעולם, כפי שסבא פעמים רבות הגדיר אותו, הרי שלכתוב אותו יכול היה רק הוא, הוא בלבד; זקן מופלג, שהערצתי הערצה עוות.

— תראה לי אותו, באמת תראה? — שאלתי.

— כן.

— איפה אתה מחזיק אותו? —
— הוא מונח על שולחן הכתיבה שלי.

הסתכלתי עליו בלי אימון, רגש, שדחיתיו מיד, שכן אם סבא אומר כך, הרי זה כך. — אבל הספק, שעורר בי, לא רצה להרפות ממני. תוך רצון להבריתו כליל ול"הציל" שארית "ידיעותי" על התנ"ך, שאלתי:

— אבל אתה כתבת אותו, נכון, סבא?
סבא, שהיה אז באותו גיל, שאני הנני כעת, עמד מלכת, הזעיף גבות עיניו, נשען על המקל, ביד שניה אחז במשקפים, התלויים לו על שרוך שחור, הרכיבם על האף, התבונן בי בקפידה, ואמר:

— מה שאלת?

— אמרתי, שאתה, סבא, כתבת את התנ"ך!

— לא — אמר בחיוך — אני לא כתבתי אותו.

הגילוי הזה ירד עלי כרעם. לא, זה בלתי אפשרי. סבא צוחק. בוודאי מתבדח. צריך לאזור אומץ ולשאול, כי אז יודה, שזו בדיחה, ויחזק בי את הבטחון, שהוא הוא המחבר.

- מי אפוא כתב אותו? — שאלתי.
- סבא הביט באדמנה ובקצה הנמקל החל לצייר על החול איזה גוף הנדסי.
- אלהים — ענה אחרי שיקול מנה, והרים את הראש.
- כשחזרנו הביתה, הראה לי סבא ספר עבה, מונח על שולחנו, כרוך בבד שחור.
- זה תנ"ך.
- זה תנ"ך? — שאלתי מאוכזב.
- כן.
- כה קטן?
- בכלל לא קטן. יש בו כמה מאות עמודים.
- ובכל זאת קטן. נראה, כמו ספר רגיל, כמו כל הספרים שעומדים בספריהך...
- נכון, כך נראה. אבל יש בו...
- מה יש בו?
- הכל — השיב ופתח את הספר.
- הסתכלתי בעמוד הפתוח, מלא דפוס עברי סמיך. ואז קרה משהו, שלא קרה לי מעולם קודם ולא יקרה לעולם בחיי: התנגדתי לסבי, וחשדתי בו, שהוא משקר. פרצתי בבכי ודיברתי:
- לא נכון. אתה כתבת את הספר הזה.

תרגמה מן המקור הפולני אסתר טרסי

רשימה זו יוצאת דופן במדורנו. היא אינה מעידה על הקריאה הראשונית, הבלתי־אמצעית. פחות מכל עשויה היא לשמש דוגמה לחוויית המפגש הראשון של הקורא (השומע) הצעיר עם ספר התנ"ך. אדרבה, שמיעת הסיפור על יוסף ואחיו קודמת לקריאה ולידיעה על ספר התנ"ך.

אבל ישנה כאן לפנינו עדות מעניינת לתחושת הסמכות העליונה, שמקנה הסב לילד ביחס לספר הספרים. ויש כאן עדים מעטים, קלים, אבל כבדי־משמעות של תדמית הספר בכללו בעיני הילד, שיוצר לעצמו מושגים על ספר חשוב פחות וחשוב יותר. בהתנגדותו התמימה והספונטנית מנסה הילד להביע את אכזבתו; הספר אינו גדול בעיניו, אינו יפה מדי, אבל מאווירת הסמכות הכבדה, הכפולה (לגבי הספר ולגבי הסב, מחברו המדומה) לא נגרע מאומה. התחושה הוטבעה: ספר בעל חשיבות עליונה, ספר הספרים.

ד"ר אסתר טרסי